

Professor emeritus Ingar Olsen:

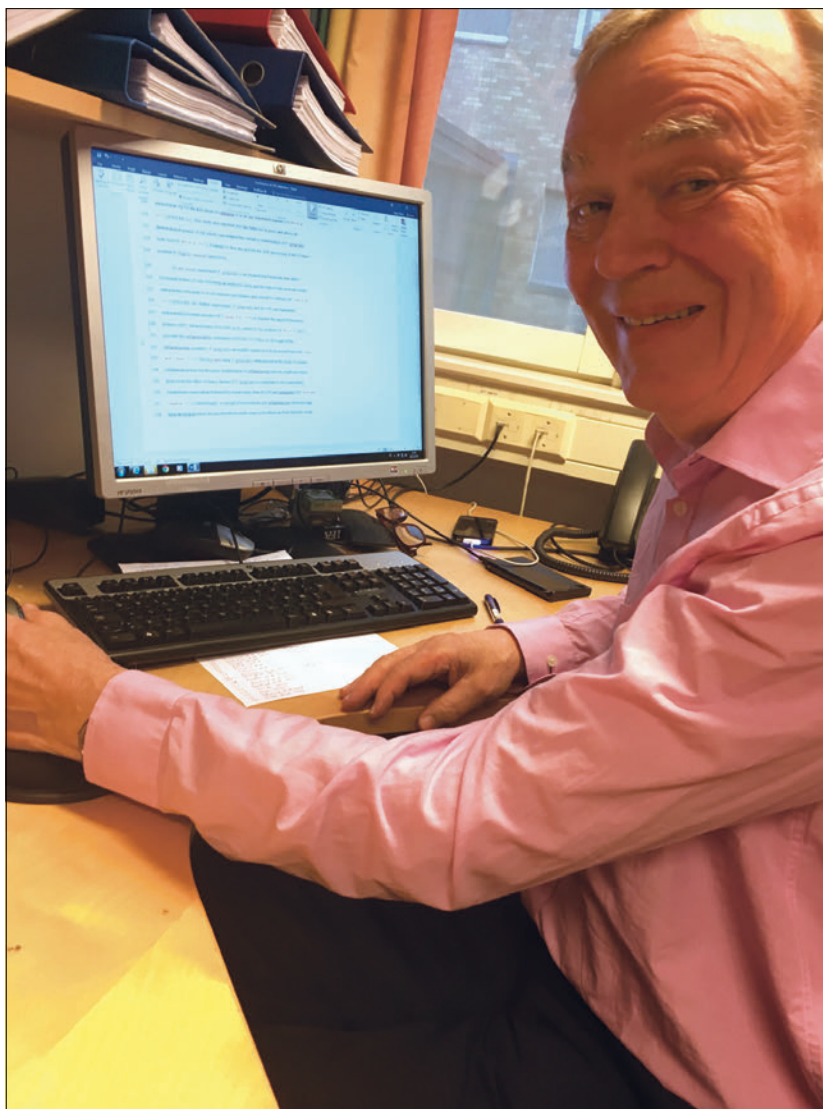
– Jeg er glad i utfordringer

I mer enn fem år har han vært emeritus, og møter opp på kontoret ved Institutt for oral biologi (IOB) på Gaustad mandag og tirsdag. De andre dagene bedriver han forskning fra hjemmekontoret sitt på Tåsen. Tidende har gitt meg i oppdrag å bli bedre kjent med denne mannen, som har veiledet flere enn 20 doktorander og har mer enn 700 publikasjoner på CVen sin. Har han noen hobbyer eller er det bare forskning som teller?

Vi har forsøkt å finne ut noe om Ingar Olsen ved å slå opp i Norges Tannleger, og de to siste utgavene har ingen opplysninger utenom navn, fødsel og tannlegeeksamen. Det begynte altså i Drammen, der han tok eksamen artium i 1962, før han begynte på tannlegestudiet. Men hvorfor var han 20 år?

– Jeg tok for sikkerhets skyld real-skoleeksamen, eller «rasken» som det ble kalt, fordi jeg ikke var sikker på om jeg ville klare å ta artium, forklarer han med et lite smil.

«PLIKTTJENESTE» I TRONDHEIM • Da Ingar Olsen ble cand.odont. i 1966, hadde vi fortsatt sivilteneste med plikt til å arbeide i offentlig tannhelsetjeneste i ett og et halvt år. Så etter et år i det militære på Lutvann, kom han til skoletannpleien i Trondheim i 1967, og fikk arbeidsplass på Heimdal. Da har vi noe felles, for intervjueren hadde nylig forlatt Trondheim da Ingar Olsen kom oppover. Vi utveksler minner om masse karies, mange utenlandske tannleger og tannlege Marie Strand, som var regnet som en streng og krevende sjef. Gjerrig på diamanter og hardmetallbor var hun

Ingar Olsen ved PCen. Foto: Reidun Stenvik.

også. Men vi enes om at det var greit å ha sin plikttjeneste der oppe.

Ingar Olsen jobbet så i privat tannlegepraksis i Trondheim et års tid, men han hadde lyst til å bli oral kirurg og søkte om opptak ved avdelingen i Oslo. Det gikk bra, så 1. august 1970 var han på plass som instruktør i full tid på Klinikk for oral kirurgi og oral medisin ved Det odontologiske fakultet, Universitetet i Oslo (UiO).

FORSKNING I STARTEN • Ingar Olsen sa innledningsvis at hans forskning startet med et stipend i farmakologi med Per Løkken som veileder og mentor. Men når vi har snakket med Løkken og med Hans R. Haanæs, som var på ki-

rurgen i 1970, får vi et bestemt inntrykk av at flere har vært involvert. Og allerede det første året er han i gang. Sammen med Ingolf Bruaset konstruerte han et apparat for å måle hevelse ved fjerning av visdomstenner. Forutsetningen var like tenner på hver side, slik at motstående kunne brukes som kontroll.

– Ja, det stemmer jo det, humrer Olsen, og medgir at denne modellen visstnok har vært i bruk i mange forskningsprosjekt senere.

Men i 1971 dukket stipendet i farmakologi opp, og ikke bare Per Løkken men også professor Eigil Aas på «kirurgen» ivret for at Ingar skulle bli den utvalgte. Forskingen skulle dreie seg

Familedugnad hvor Ingar har sagt ned trær på deler av hyttetomta. Foto Berit Olsen.

Britt og Ingar Olsen, Påsken 2018 i Riga. Foto Privat.

om soppinfeksjoner, og da han disputerte i 1976, besto avhandlingen av 10 publiserte artikler og hadde tittelen «Studies on Oral Yeast Infection, with Emphasis on Denture Stomatitis». Et sammendrag av avhandlingen ble publisert i desember samme år i NTFs Tidende.

FRA FARMAKOLOGI TIL

MIKROBIOLOGI • Etter at stipendet øremerket farmakologi var avsluttet, fantes det ingen aktuell stilling for In-

gar Olsen. Han søkte etter jobb et par steder uten hell, og så fikk han et tre måneders vikariat som amanuensis i farmakologi og toksikologi ved Norges Veterinærhøgskole. I denne perioden ble det imidlertid utlyst en amanuensisstilling ved Institutt for mikrobiologi med den legendariske Jon Jonsen som sjef. Den stillingen fikk han, og dermed var skjebnen beseglet. Ingar Olsen ble mikrobiolog.

Ikke lenge etterpå begynte hans internasjonale karriere som ble innledet

med studieopphold i USA. Han tok med familien og tilbrakte studieåret 1979–80 ved Forsyth Dental Institute i Boston, som postdoc hos Sigmund S. Socransky. Det andre oppholdet var på tre måneder i 1990 ved Anaerobe Laboratory, Virginia Polytechnic Institute and State University, Blacksburg hos WEC og Lilian Moore.

– Disse oppholdene har betydd svært mye for meg karrieremessig, sier han. Her hjemme førte denne karrieren til at han ble fakultetets første forskningsdekan – en stilling han hadde i sju år under to forskjellige dekaner.

SLEKTEN OLSENELLA • Vi hadde hørt at Ingar Olsen hadde fått bakterier oppkalt etter seg, og det høortes imponerende ut. Dette måtte vi få vite mer om. Jo da, han måtte innrømme at det er en slekt kalt *Olsenella* som inneholder følgende arter: *O. uli*, *O. umbonata*, *O. profusa* og *O. scatoligenes*. Alle disse artene forekommer i infeksjoner i rotkanalen og i karies. Han er svært opp-

tatt av spredning fra munnhulen til andre organer i kroppen, for eksempel til kardiovaskulært vev, lunger, hjerne og ledd. Olsen medgir at uttrykket «Munnhålan er kroppens spegel» så absolutt har mye for seg. For tiden arbeider han med forskning som kan tyde på at Alzheimers sykdom er knyttet til spredning av bakterier fra biofilm i munnhulen til hjerte-kar og hjernevev.

JOBBER ER HOBBYEN • Redaktøren hadde bedt spesielt om at vi skulle finne ut hva Ingar Olsen gjør når han har fri – for han kan vel ikke sitte ved datamaskinen eller være på labben døgnet rundt? Det viser seg at han driver med en del hagearbeid sammen med sin kone, Britt Solveig Spinnangr, pensjonert sosiallærer og nå ivrig korleder. De har hus på Tåsen og vinterisolert hytte på Tjøme, så der tilbringer de mye fritid året rundt. Og fordi hun liker å gå turer, hender det han blir dratt med på tur. Vi har fått mange fine bilder som viser ak-

tiviteter – til og med utflukter til utlandet. Men da jeg ringte ham sist helg, satt han faktisk ved PCen. Kona var på korseminar, så da var det kurant å ta tilflukt i forskningen.

TANNSTEIN – EN NY UTFORDRING •

Kan tannstein som er tusenvis av år gammel si noe om hva slags helsetilstand bærerene av tannsteinen hadde? Det er temaet i prosjektet «ARCH-Gen» som skal gå over fire år, og har fått midler fra Oslo Life Science. Leder av prosjektet er professor Nils Christian Stenseth.

Ingar Olsen skal sammen med et internasjonalt forskernettverk tilknyttet en rekke fagdisipliner gå i gang med dette prosjektet. Det primære målet er å avsløre mønstre og prosesser som har formet det kulturelle og genetiske landskap hos mennesker i Øst-Eurasia i steinalderen. Forklaringen er at tannsteinen til mennesker som døde for tusenvis av år siden, inneholder kon-

serverte cellestrukturer av orale bakterier.

– Jeg skal undersøke hvilken mikroflora som finnes i tannsteinen, hvilke sykdomsfremkallende bakterier som er der, og deres genetiske sammensetning. Bakgrunnen er at bakterielle gener og proteiner holder seg uforandret i tannstein i tusenvis av år, forklarer Olsen.

Tidligere analyser har vist at bakterier og virus som forårsaket alvorlige og dødelige luftveisinfeksjoner hos både barn og eldre, er funnet i gammel tannstein. – Ved Institutt for oral biologi har jeg jobbet mye med spredning av oral bakterier til hjerte, hjerne, lunger og ledd. Det vil derfor bli interessant å se om de samme mikrobenene blir funnet i dette prosjektet også, sier han avslutningsvis.

Reidun Stenvik